

Overflødig dæmning skabte den store Agger Sø

»Den smalle strimmel land har siden tidernes morgen dannet et bolværk for Limfjorden mod den altid lurende fjende – havet – der hvert øjeblik er parat til bogstavelig talt at æde sig ind under de boliger, mennesker har bygget her«.

Sådan skrives der i indledningen til Gunnar Jensens fine bog »Aggerland – vind, vand og sand« fra 1985. Den giver en glimrende introduktion til tangens dramatiske historie, først og fremmest de skæbnesvangre stormfloder i 1825 og 1862, der gennembrød tangen og åbnede Thyborøn kanal ind i Limfjorden. Også i 1911 og igen i 1936 skyllede Vesterhavet henover den smalle strimmel land, og efter 1936-gennembruddet blev der nedsat endnu en kommission, der skulle finde løsningen en gang for alle på de store oversvømmelser langt ind i Limfjorden. Den afgav sin betænkning i 1942, hvori et flertal af de 21 medlemmer indstillede, at fjorden blev lukket mod vest med en dæmning bag tangerne.

Monument over evig strid

Trods store protester fra især de vestjyske fiskere og deres fiskeriorganisationer besluttede Rigsdagen i 1946, at Thyborøn Kanal skulle lukkes med et sluseanlæg. Det skulle primært ske for at tilgodese landbrugets interesser længere inde i Limfjorden. En stabilisering af vandstandsforholdene ville åbne nye muligheder for landvinding og kultivering af de mange lavtliggende strandenge.

Vandbygningsvæsenet (i dag Kystdirektoratet) stod for bygningen af de store dæmninger henover Harboøre-Thyborøn og Agger Tange. De stod færdige i 1953.

Undervejs kneb det dog med bevilingerne, og i 1954 blev der rejst politisk tvivl om det hensigtsmæssige i at afslutte arbejdet med selve slusen, der

skulle forbinde de to dæmninger. Arbejdet gik derfor i stå. Efter adskillige års politiske diskussioner blev »Thyborøn-loven« ophævet i 1970. Slusen blev aldrig bygget; kun dæmningerne lå tilbage. I Vestjylland betragter man stadig dæmningerne som et monument over hundrede års strid mellem fiskere og landbrugere og mellem den vestjyske fiskerbefolkning og de cen-

trale myndigheder i hovedstaden.

I de seneste år har det atter været diskuteret, om en sluse ved Thyborøn ville være hensigtsmæssig at bygge. Denne gang er argumentet de forventede havstigninger med efterfølgende hyppigere oversvømmelser på grund af klimaforandringerne.

Fuglelivet i Agger Tange Sø og på mudderfladerne i Krik Vig har in-

Agger Tange Sø

Fem kilometer lang, lavvandet brakvandssø på 363 hektar samt flere småsøer. Inddæmnet 1946-1953. Hele tangen er naturfredet siden 1984. Fuglerigt Natura 2000-område. Det gamle kort er fra 1882, mens det nutidige er fra 1988. Thisted Kommune.

Koordinater: 6288653, 453382.

Gjennembruddet ved Agger Stormnatten d. 5. Novbr 1911.

Stormfloden i november 1911 skyldtes en storm fra sydvest, og den gjennembrød tangen en lille kilometer syd for Agger. Dagen efter var der stadig en hundrede meter bred åbning, hvor vandet fossede fra Vesterhavet og ind i Limfjorden. Alle omliggende enge stod under vand, og det var umuligt at komme ud på tangen. Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

Stormen den 18. oktober 1936 ødelagde alt sikringsarbejde, der siden 1911 var opbygget fra Agger By og mod nord. I 1920'erne havde Vandbygningsvæsenet anlagt et trappeformet dige efter hollandsk mønster, men vandet trængte ind bag trapperne og skyllede underlaget bort, så diget blev jævnet med stranden. Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

ternational standard med hele 259 forskellige arter gennem de seneste år. Der er iagttaget rigtig mange og meget sjældne fugle på tangen.

Vigepladserne på dæmningen giver mulighed for at studere fugle og dyr på nært hold, bl.a. kan der ofte ses spættede sæler på sandbankerne ude i Krik Vig. Her kan der også til

tider opholde sig meget store flokke af skarver. Der yngler klyder ved Agger Sø, hvor også den sjældne brus-hane indtil for få år siden kunne ses danse på engene. Den lille Engryle og en bestand af Stor Kobbersneppe holder stadig stand på tangen i pæne antal. Derimod er den yderst sjældne Sandterne helt væk i dag.

KILDER

Forfatterens besøg på lokaliteten, 6. november 2008.

Høy, Th. et al.: Danmarks Soer. Søerne i Nordjyllands og Viborg Amter. 6. bind. Strandbergs Forlag, 2004.

Jensen, Gunnar: Agger-Land. Wadmanns Forlag, 1985.

Fra oven ses det tydeligt, hvordan den fem kilometer lange dæmning ned over Agger Tange har afsnøret den store sø og et antal mindre vandflader længere mod syd. Nord for tangen ses Flade og Ørum søer, der engang var tørlagte. De er i dag adskilt ved en smal dæmning. I bunden af billedet anes Thyborøn Havn, hvis fiskere altid har været modstandere af en sluse mod Vesterhavet. Foto: Barker & Barker Luftfotografi ApS.

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet på Agger Tange, så brug dette link: www.dofbasen.dk

Herunder ses en oversigt over de 259 fuglearter (og racer), som er registreret fra **Agger Tange** pr. 20. november 2008. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Rødstrubet Lom	(41/400)	Knortegås, Mørk-buget	(172/14799)	Aftenfalk	(2/2)	Enkeltbekkasin	(6/8)
Sortstrubet Lom	(9/10)	Knortegås, Sort-buget	(4/4)	Dværgfalk	(58/60)	Dobbeltbekkasin	(56/1517)
Islom	(2/2)	Nilgås	(2/2)	Lærkefalk	(6/6)	Skovsneppe	(5/5)
Lille Lappedykker	(49/396)	Rustand	(13/46)	Jagtfalk	(4/4)	Stor Kobbersnepe	(140/3954)
Toppet Lappedykker	(58/595)	Gravand	(130/17224)	Vandrefalk	(136/145)	Stor Kobbersnepe, Almindelig	(1/4)
Gråstrubet Lappedykker	(8/11)	Pibeand	(137/68855)	Agerhøne	(1/2)	Stor Kobbersnepe, Islandsk	(22/142)
Nordisk Lappedykker	(1/1)	Amerikansk Pibeand	(20/20)	Fasan	(5/14)	Lille Kobbersnepe	(237/22167)
Sorthalset Lappedykker	(5/8)	Knarand	(130/831)	Vandrikse	(20/50)	Småspove	(91/1053)
Mallemuk	(9/48)	Krikand	(94/29340)	Grønbenet Rørhøne	(1/1)	Storspove	(247/33340)
Sodfarvet Skråpe	(1/1)	Gråand	(103/35113)	Blishøne	(92/99540)	Sortklire	(62/256)
Almindelig Skråpe	(1/1)	Spidsand	(154/39451)	Trane	(2/9)	Rødben	(183/10312)
Sule	(33/1231)	Atlingand	(23/51)	Strandskade	(129/8537)	Rødben, Almindelig	(1/40)
Skarv	(72/29008)	Skeand	(86/840)	Klyde	(116/6423)	Rødben, Islandsk	(3/336)
Mellemskarv	(1/4)	Rødhovedet And	(10/23)	Lille Præstekrave	(11/17)	Damklire	(2/2)
Topskarv	(2/2)	Taffeland	(78/16819)	Stor Præstekrave	(190/13953)	Hvidklire	(126/2056)
Rørdrum	(12/13)	Troldand	(82/5660)	Stor Præstekrave, Almindelig	(1/10)	Svaleklire	(42/125)
Silkehejre	(25/54)	Bjergand	(50/342)	Hvidbrystet Præstekrave	(4/5)	Tinksmed	(43/310)
Sølvhejre	(2/2)	Ederfugl	(37/564)	Ørkenpræstekrave	(6/6)	Mudderklire	(38/118)
Fiskehejre	(109/2132)	Havlit	(11/19)	Pomeransfugl	(3/6)	Stenvender	(242/2528)
Sort Stork	(1/1)	Sortand	(25/1004)	Sibirisk Hjejle	(6/6)	Odinshane	(22/37)
Skestork	(91/642)	Fløjsand	(8/58)	Hjejle	(124/119492)	Thorshane	(3/3)
Chileflamingo	(1/1)	Hvinand	(84/16231)	Strandhjejle	(126/1045)	Mellemkjove	(3/3)
Knopsvane	(145/36133)	Lille Skallesluger	(25/65)	Vibe	(84/12752)	Almindelig Kjove	(42/92)
Sortsvane	(38/46)	Toppet Skallesluger	(91/1533)	Islandsk Ryle	(175/8827)	Lille Kjove	(3/4)
Pibesvane	(27/1433)	Stor Skallesluger	(34/216)	Sandløber	(87/1983)	Sorthovedet Måge	(9/9)
Sangsvane	(57/2263)	Hvepsevåge	(5/7)	Tyknæbbet Dværgryle	(5/5)	Dværgmåge	(55/269)
Sædgås	(1/5)	Sort Glente	(2/2)	Dværgryle	(90/1486)	Hættemåge	(47/43432)
Tundrasædgås	(1/1)	Rød Glente	(1/1)	Temmincksryle	(14/41)	Stormmåge	(41/6504)
Kortnæbbet Gås	(76/9213)	Havørn	(4/4)	Stribet Ryle	(1/1)	Sildemåge	(34/595)
Blisgås	(10/32)	Rørhøg	(170/340)	Spidshalet Ryle	(28/28)	Sildemåge, Nordso-sildemåge	(6/49)
Blisgås, Grønlandsk	(1/1)	Blå Kærhøg	(92/104)	Krumnæbbet Ryle	(105/1475)	Middelhavssølv-måge	(1/1)
Grågås	(233/95795)	Hedehøg	(5/5)	Sortgrå Ryle	(35/430)	Sølvmåge	(45/9551)
Indisk Gås	(4/4)	Duehøg	(11/11)	Almindelig Ryle	(247/150658)	Hvidvinget Måge	(3/3)
Snegås	(1/2)	Spurvehøg	(26/39)	Almindelig Ryle, Engryle	(2/32)	Gråmåge	(16/16)
Canadagås	(57/949)	Musvåge	(61/161)	Almindelig Ryle, Nordlig	(2/225)	Svartbag	(57/2260)
Bramgås	(23/526)	Fjeldvåge	(61/99)	Kærløber	(9/10)	Ride	(18/176)
Knortegås	(38/2168)	Fiskeorn	(7/7)	Brushane	(107/7205)	Sandterne	(1/1)
Knortegås, Lys-buget	(108/7326)	Tårnfalk	(44/86)			Rovterne	(2/2)

Splitterne	(132/14763)	Rødrygget Svale	(1/1)	Stenpikker, Almindelig	(1/2)	Råge	(1/1)
Rosenterne	(5/5)	Bysvale	(18/319)	Ringdrossel	(18/36)	Sortkrage	(7/9)
Fjordterne	(69/2561)	Storpiber	(5/5)	Solsort	(10/85)	Gråkrage	(16/145)
Havterne	(82/4410)	Skovpiber	(1/70)	Sjagger	(18/3382)	Ravn	(1/1)
Dværgerterne	(110/1175)	Engpiber	(50/7850)	Sangdrossel	(14/260)	Stær	(66/126309)
Sortterne	(27/57)	Rødstrubet Piber	(1/1)	Vindrossel	(23/761)	Rosenstær	(19/20)
Hvidvinget Terne	(5/5)	Skærpiber	(57/419)	Misteldrossel	(2/2)	Gråspurv	(1/1)
Lomvie	(19/48)	Bjergpiber	(1/2)	Sivsanger	(45/344)	Skovspurv	(1/5)
Alk	(10/18)	Gul Vipstjert	(19/118)	Kærsanger	(3/6)	Bogfinke	(8/28287)
Tejst	(3/3)	Gul Vipstjert, Almindelig	(2/8)	Rørsanger	(15/44)	Kvækerfinke	(11/281)
Søkonge	(9/23)	Gul Vipstjert, Gulhovedet	(2/2)	Gulbug	(9/19)	Gulirisk	(1/1)
Huldue	(1/2)	Gul Vipstjert, Nordlig	(1/49)	Høgesanger	(2/3)	Grønirisk	(6/146)
Ringdue	(1/1)	Bjergvipstjert	(15/17)	Gærdesanger	(19/149)	Stillits	(7/64)
Tyrkerdue	(4/8)	Hvid Vipstjert	(51/188)	Tornsanger	(11/97)	Grønsisken	(3/27)
Turteldue	(1/1)	Hvid Vipstjert, Almindelig	(2/2)	Havesanger	(6/9)	Tornirisk	(35/360)
Gøg	(23/73)	Silkehale	(1/3)	Munk	(13/22)	Bjergirisk	(53/2563)
Skovhornugle	(1/2)	Gærdesmutte	(8/37)	Gransanger	(10/110)	Stor Gråsisken	(2/67)
Mosehornugle	(20/23)	Jernspurv	(16/47)	Løvsanger	(28/321)	Lille Gråsisken	(6/8)
Mursejler	(14/314)	Rødhals	(7/134)	Fuglekonge	(4/25)	Lille Korsnæb	(3/21)
Isfugl	(2/2)	Nattergal	(1/1)	Broget Fluesnapper	(5/6)	Ørkendompap	(44/43)
Hærfugl	(2/2)	Husrodstjert	(12/14)	Skægmejse	(35/289)	Karmindompap	(7/7)
Vendehals	(1/2)	Rødstjert	(10/21)	Blåmejse	(6/19)	Dompap	(3/144)
Korttået Lærke	(2/2)	Bynkefugl	(18/44)	Musvit	(2/2)	Lapværbling	(19/32)
Toplærke	(1/1)	Sortstrubet Bynkefugl	(22/44)	Rødrygget Tornskade	(32/51)	Snespurv	(68/1744)
Hedelærke	(3/4)	Stenpikker	(111/520)	Stor Tornskade	(3/3)	Gulspurv	(4/47)
Sanglærke	(56/635)			Husskade	(6/9)	Rørspurv	(49/465)
Bjerglærke	(45/515)			Allike	(4/312)	Bomlærke	(1/1)
Digesvale	(4/14)						
Landsvale	(46/4177)						

Herunder ses en oversigt over dyr og krybdyr, som er registreret fra **Agger Tange** pr. 20. november 2008. I parentes ses antallet af observationer og individer.

Hare	(5/5)	Brud	(2/2)	Marsvin	(1/1)	Markfirben	(1/1)
Ræv	(13/17)	Odder	(2/2)	Grindehval	(1/29)	Hugorm	(1/1)
Mink	(1/1)	Spættet Sæl	(41/2022)	Rådyr	(5/13)		
Lækat	(1/1)	Gråsæl	(4/50)	Sæl sp.	(1/1)		

TBU 7/24-1: Agger Tange

Agger Tange er sammen med Harboøre Tange dannet ved landhævning, kystudligning og pålejring af flyvesand med efterfølgende klitdannelse. Oprindeligt var de to tanger et hele, der afgrænsede Nissum Bredning mod vest og dermed Limfjorden fra Vesterhavet. Tangen er i følge historiske kilder blevet gennembrudt flere gange, og det sidst i 1825. Siden er gennembruddet holdt fri ved fjernelse af pålejret sand.

I midten af 1950'erne opførtes langs østsiden mod Krik Vig det dige, der nu bærer vejen til spidsen af Agger Tange. En del af Krik Vig blev derved afsnøret som strandsø. Denne strandsø er med årene blevet ferskere. Dette samt ophør af græsning har bevirket, at søen og de lave enge er groet til med skove af tagrør. Ud mod Vesterhavet forekommer en eller flere klitrækker af vekslende højde med klithede og

fugtige lavninger imellem. Ud for spidsen af tangen er dannet flere sandøer, Fjordholmene.

Vegetationstyper: Klit, hede, kær, rørskov, brakvandsområde

Højere planter: 1990: Stilkløs Kilebæger.

1988: Bitter Bakkestjerne, Blåmunke, Alm. Brandbæger, Vår-Brandbæger, Bølget Bunke, Tidlig Dværgbunke, Engelskræs, Alm. Engelsød, Alm. Firling, Klit-Fladbælg, Fløjlsgæs, Sump-For-glemmigej, Bjerg-Fyr, Gederams, Gråris, Vellugtende Gulaks, Vår-Gæslingeblomst, Kødfarvet Gøgeurt, Harril, Havtorn, Hedelyng, Blød Hejre, Sand-Hjælme, Alm. Hvene, Alm. Hyld, Håret Høgeurt, Alm. Hønsetarm, Femhannet Hønsetarm, Strand-Kamille, Klokkeling, Bugtet Kløver, Gul Kløver, Hare-Kløver, Hvid-Kløver, Dansk Kokleare, Alm. Kongepen, Alm. Kællingetand, Vild Kørvel, Strand-Limurt, Bredbladet Mangeløv, Smalbladet Mangeløv, Marehalm, Mælkebøtte, Alm.

Mælkeurt, Bittersød Natskygge, Hvid Okseøje, Grå-Pil, Krybende Pil, Øret Pil, Alm. Pimpinelle, Gåse-Potentil, Eng-Rapgræs, Rejnfan, Revling, Rynket Rose, Rundbælg, Rødknæ, Alm. Røllike, Sandskæg, Liden Skjaller, Kruset Skræppe, Slangetunge, Gul Snerre, Kær-Snerre, Lyng-Snerre, Blågrøn Star, Sand-Star, Klit-Stedmoderblomst, Bidende Stenurt, Strandarve, Strandsenep, Ager-Svinemælk, Rød Svingel, Strand-Svingel, Alm. Syre, Tagrør, Ager-Tidsel, Kær-Tidsel, Tormentil, Alm. Torskemund, Trævlekrone, Aks-Tusindblad, Vandnavle, Lancet-Vejbred, Strand-Vejbred, Muse-Vikke, Hunde-Viol, Læge-Ærenpris

1900-1979: Strand-Annelgræs, Strand-Asters, Dværg-Bændeltang, Eng-Ensian, Firkløft, Knude-Firling, Langstillet Havgræs, Tæt-Hindebæger, Kødet Hindeknæ, Vingefrøet Hindeknæ, Kryb-Hvene, Liden Klokke, Jordbær-Kløver, Fåblomstret Kogleaks, Rødbrun Kogleaks,

Kveller (incl. Langakset Salturt), Strand-Mandstro, Kamillebladet Månerude, Klit-Natlys, Mark-Rødtop, Glanskapslet Siv, Sand-Siv(o), Tudse-Siv, Alm. Star, Dværg-Star, Udspilet Star, Strandgåsefod, Enblomstret Sumpstrå, Tandbælg, Kær-Trehage, Strand-Trehage, Liden Tusindgylden, Strand-Tusindgylden, Tusindfrø, Alm. Ulvefod, Fliget Vejbred, Spinkel Øjentrost

Mosser: 1900-1979: Bryum algovicum, Pottia heimii

Svampe: 1900-1979: Mutinus caninus, Phallus hadrianus

Lokalitetskode: ++ K-H-V II r-s

Botanisk vurdering: 2. Sjældnere planter: Firkløft, Stilkløs Kilebæger (nordligste kendte forekomst i Danmark), Strand-Limurt, Strand-Mandstro, Klit-Natlys, Alm. Ulvefod

Kilder: se Wind 1992.